

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

Кафедра педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з
науково-педагогічної роботи

_____20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Освіта обдарованих і талановитих: глобальний контекст

Європейська кредитно-трансферна система
організації освітнього процесу

Суми – 2019

Робоча програма «Освіта обдарованих і талановитих: глобальний контекст»
(назва навчальної дисципліни)
для аспірантів

« 29 » серпня 2019 р. – 21 с.

Розробники:

Бойченко М.А., д.пед.н., доцент кафедри педагогіки.

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри педагогіки

Протокол № 1 від «29» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри _____ (Сбруєва А.А.)
(підпис) (прізвище та ініціали)
« 29 » серпня 2019 р.

Затверджено науковою радою Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка

Протокол № _____ від « _____ » _____ 2019 р.

Голова наукової ради _____ (Шейко В.І.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

© Бойченко М.А., 2019

© СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2019

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузі знань/ спеціальності 01 Освіта 011 Науки про освіту 014 Середня освіта 015 Професійна освіта 016 Спеціальна освіта 017 Фізична культура і спорт 03 Гуманітарні науки 035 Філологія 09 Біологія 091 Біологія	Варіативна	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання Характеристика змістово-процесуальних особливостей освіти обдарованих і талановитих у розвинених країнах світу та Україні (назва)		Рік підготовки:	
		2-й	–
		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		4-й	–
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 5 самостійної роботи студента - 10		8 год.	– год.
		Практичні, семінарські	
		22 год.	– год.
		Лабораторні	
	0 год.	– год.	
	Самостійна робота		
	60 год.	– год.	
	Консультації:		
	0 год.	– год.	
Вид контролю: Диференційований залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування порівняльно-педагогічної компетентності науковця-дослідника – висококваліфікованого фахівця, який має високий рівень готовності до професійної діяльності у сфері науки та освіти.

Завдання навчальної дисципліни:

1. Формування системи знань щодо теоретико-методологічних та методичних засад освіти обдарованих і талановитих, її чинників та тенденцій розвитку у глобальному та регіональному контекстах.
2. Формування системи умінь щодо використання сучасної методології, методик та методів порівняльно-педагогічного дослідження у процесі підготовки дисертаційної роботи, її апробації та в подальшій професійній діяльності.
3. Розвиток системи навичок щодо виокремлення актуальних проблем розвитку освіти одарованих і талановитих; інтерпретації порівняльно-педагогічних досліджень, оцінки можливостей їх застосування та можливих ризиків їх упровадження у вітчизняному освітньому просторі, з'ясування та науково-грамотного формулювання перспектив подальших досліджень у галузі освіти обдарованих і талановитих.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен

знати:

- теоретико-методологічні та методичні засади освіти обдарованих і талановитих як галузі наукових знань;
- чинники (суспільно-політичні, суспільно-економічні, науково-технологічні, культурно-історичні) розвитку освіти обдарованих і талановитих в умовах суспільства знань;
- тенденції інноваційного розвитку освіти обдарованих і талановитих у розвинених країнах та в Україні;

вміти:

- здійснювати критичний аналіз та оцінку сучасних наукових досягнень у галузі освіти обдарованих і талановитих;
- генерувати нові ідеї при вирішенні дослідницьких завдань, у тому числі в міждисциплінарних галузях;
- здійснювати пошук, оброблення, аналіз і контекстуалізацію значного обсягу наукової інформації з різних джерел, інтерпретацію результатів порівняльно-педагогічних досліджень;
- орієнтуватися в інформаційних та Internet-джерелах з проблем освіти обдарованих і талановитих, працювати з бібліотечними фондами, критично ставитись до отриманої інформації;
- володіти комп'ютерною та інформаційною культурою, усвідомлювати цінності суб'єктивної позиції в інформаційному просторі;
- використовувати сучасні методи і технології наукової комунікації українською та англійською мовами;
- проектувати і реалізовувати індивідуальну наукову траєкторію, застосовувати принципи наукової самоорганізації, власного дослідницького стилю;
- працювати в науковій групі, дотримуючись етичних норм професійної діяльності;

- володіти сучасною методологією, методикою та методами наукового педагогічного дослідження, зокрема з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій;
- аналізувати, порівнювати та зіставляти явища та процеси, що відбуваються в освіті обдарованих і талановитих різних країн;
- аналізувати, зіставляти теоретичні погляди науковців щодо процесів і явищ, що відбуваються в освіті обдарованих і талановитих різних країн та у світі в цілому;
- аналізувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку освітніх процесів, різницю між освітніми явищами, що мають універсальний, особливий та одиничний характер;
- оцінювати вплив суспільно-політичних, суспільно-економічних, науково-технічних та культурно-історичних чинників на розвиток освіти обдарованих і талановитих різних країн та світу в цілому;
- висловлювати власну точку зору в усній та письмовій формі українською та англійською мовами щодо тенденцій розвитку освіти обдарованих і талановитих, які спостерігаються в різних регіонах світу та Україні.

Плановані результати навчання

Знання

- здатність оволодівати новим концептуальним та методологічним знанням у галузі філософсько-світоглядних проблем педагогіки, історії вітчизняної та зарубіжної філософсько-педагогічної думки, аксіологічних проблем освіти і виховання;
- здатність продемонструвати знання та розуміння філософії освітньої політики на наднаціональному та національному рівнях;
- здатність розуміння та цілісного застосування сучасних методологічних підходів до аналізу педагогічних процесів на макро-, мезо- та мікрорівні їх функціонування.

Уміння

- здатність здійснювати критичний аналіз концептуальних та методологічних знань у галузі науково-дослідної та професійної діяльності і на межі предметних галузей, інтерпретувати їх, синтезувати нові ідеї;
- здатність розробляти та реалізовувати проекти, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити

нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми;

- здатність оцінювати можливості застосування та ризики упровадження досягнень історико-педагогічної спадщини/прогресивного зарубіжного досвіду у сучасному вітчизняному освітньому просторі;
- здатність оцінювати та науково грамотно формулювати перспективи подальших досліджень у відповідній галузі наук про освіту.

Комунікація

- здатність оволодівати та демонструвати на високому рівні професійні мовно-комунікативні уміння українською та англійською мовами у процесі презентації матеріалів та результатів наукового дослідження у вигляді наукових статей, доповідей, мультимедійних презентацій відповідно до вимог стандартів міждисциплінарного та/або міжнародного професійного співтовариства;
- здатність операційно обробляти наукові тексти різних жанрів наукового стилю (реферування, анотування, конспектування, редагування, перекладу та ін.);
- здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у науковій діяльності.

Автономність і відповідальність

- здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, нести відповідальність за навчання інших.

Групи компетентностей

Інтегральна компетентність

- найбільш передові концептуальні та методологічні знання в галузі науково-дослідної та/або професійної діяльності і на межі предметних галузей;
- навички критичного аналізу, оцінки і синтезу нових та складних ідей;

- уміння розроблення та реалізації проектів, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язання значущих соціальних, наукових, культурних, етичних та інших проблем;
- здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, відповідальність за навчання інших.

Спеціальні (фахові) компетентності

- нові концептуальні та методологічні знання у галузі філософсько-світоглядних проблем педагогіки;
- нові концептуальні та методологічні знання у галузі історії вітчизняної та зарубіжної філософсько-педагогічної думки;
- нові концептуальні та методологічні знання з аксіологічних проблем освіти і виховання;
- уміння здійснення аналізу філософських та ідеологічних засад освітньої політики на наднаціональному та національному рівнях;
- навички застосування синергетичного, системного, аксіологічного, феноменологічного та інших методологічних підходів до аналізу педагогічних процесів на макро-, мезо- та мікрорівні їх функціонування;
- найбільш передові концептуальні та методологічні знання у галузі загальної педагогіки і на межі предметних галузей;
- найбільш передові концептуальні та методологічні знання в галузі порівняльної педагогіки, зарубіжної педагогіки і на межі предметних галузей;
- уміння використання сучасної методології, методик та методів педагогічного дослідження у процесі підготовки дисертаційної роботи, її апробації та у подальшій професійній діяльності;
- навички критичного аналізу та інтерпретації досліджень у галузі вітчизняної та зарубіжної теорії/історії освіти і педагогіки, синтезу

нових ідей; до спілкування з предмету дослідження у межах міждисциплінарного та/або міжнародного експертного середовища;

- навички оцінки можливостей застосування та можливих ризиків упровадження досягнень історико-педагогічної спадщини/прогресивного зарубіжного досвіду у сучасному вітчизняному освітньому просторі;
- навички об'єктивної оцінки та науково-грамотного формулювання перспектив подальших досліджень у відповідній галузі наук про освіту.

Загальні компетентності дослідника

- навички операційної обробки наукових текстів різних жанрів наукового стилю (реферування, анотування, конспектування, редагування, перекладу та ін.);
- навички застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності;
- навички організації та проведення навчальних занять у вищій школі;
- навички організації самостійної роботи студентів.

3. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ I. Теоретико-методологічні засади освіти обдарованих і талановитих

- Тема 1. Освіта обдарованих і талановитих як галузь наукових знань: сучасні концептуальні підходи.
- Тема 2. Теоретико-методологічні підходи до вивчення природи обдарованості.
- Тема 3. Сутність та структура обдарованості.

РОЗДІЛ II. Педагогічна підтримка обдарованих і талановитих дітей та молоді на різних етапах навчання

- Тема 4. Методики ідентифікації обдарованих і талановитих на різних етапах навчання.
- Тема 5. Створення середовища підтримки обдарованих і талановитих у межах загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів.
- Тема 6. Диференціація навчання обдарованих і талановитих.
- Тема 7. Психолого-педагогічний супровід обдарованих і талановитих дітей та молоді.

РОЗДІЛ III Сучасні тенденції інноваційного розвитку освіти обдарованих і талановитих

Тема 8. Забезпечення якості освіти обдарованих і талановитих на засадах рівності і справедливості.

Тема 9. Тенденції технологізації освіти обдарованих і талановитих.

Тема 10. Тенденції розвитку вищої освіти обдарованих і талановитих.

Тема 11. Освітня політика міжнародних організацій у сфері освіти обдарованих і талановитих.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма					Заочна форма						
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р
РОЗДІЛ I. Теоретико-методологічні засади освіти обдарованих і талановитих												
Тема 1. Освіта обдарованих і талановитих як галузь наукових знань: сучасні концептуальні підходи	8	2	-	-	-	6						
Тема 2. Теоретико-методологічні підходи до вивчення природи обдарованості	7	1	2	-	-	4						
Тема 3. Сутність та структура обдарованості	7	1	2	-	-	4						
РОЗДІЛ II. Педагогічна підтримка обдарованих і талановитих дітей та молоді на різних етапах навчання												
Тема 4. Методики ідентифікації обдарованих і талановитих на різних етапах навчання	7	1	2	-	-	4						
Тема 5. Створення середовища підтримки обдарованих і талановитих у межах загальноосвітніх і	7	1	2	-	-	4						

позашкільних навчальних закладів													
Тема 6. Диференціація навчання обдарованих і талановитих	7	1	2	-	-	4							
Тема 7. Психолого-педагогічний супровід обдарованих і талановитих дітей та молоді	6		2	-	-	4							
РОЗДІЛ III. Сучасні тенденції інноваційного розвитку освіти обдарованих і талановитих													
Тема 8. Забезпечення якості освіти обдарованих і талановитих на засадах рівності і справедливості	6	-	2	-	-	4							
Тема 9. Тенденції технологізації освіти обдарованих і талановитих	6	-	2			4							
Тема 10. Тенденції розвитку вищої освіти обдарованих і талановитих	6	-	2			4							
Тема 11. Освітня політика міжнародних організацій у сфері освіти обдарованих і талановитих	7	1	2			4							
ІНДЗ	16		2			14							
Усього годин	90	8	22			60							

5. Темі лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Освіта обдарованих і талановитих як галузь наукових знань: сучасні концептуальні підходи	2	
2	Теоретико-методологічні підходи до вивчення природи обдарованості	1	
3	Сутність та структура обдарованості	1	
4	Методики ідентифікації обдарованих і талановитих на різних етапах навчання	1	
5	Створення середовища підтримки обдарованих і талановитих у межах загальноосвітніх і позашкільних навчальних	1	

	закладів		
6	Диференціація навчання обдарованих і талановитих	1	
7	Освітня політика міжнародних організацій у сфері освіти обдарованих і талановитих	1	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Теоретико-методологічні підходи до вивчення природи обдарованості	2	
2	Сутність та структура обдарованості	2	
3	Методики ідентифікації обдарованих і талановитих на різних етапах навчання	2	
4	Створення середовища підтримки обдарованих і талановитих у межах загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів	2	
5	Диференціація навчання обдарованих і талановитих	2	
6	Психолого-педагогічний супровід обдарованих і талановитих дітей та молоді	2	
7	Забезпечення якості освіти обдарованих і талановитих на засадах рівності і справедливості	2	
8	Тенденції технологізації освіти обдарованих і талановитих	2	
9	Тенденції розвитку вищої освіти обдарованих і талановитих	2	
10	Освітня політика міжнародних організацій у сфері освіти обдарованих і талановитих	2	
11	ІНДЗ Характеристика змістово-процесуальних особливостей освіти обдарованих і талановитих у розвинених країнах світу та Україні	2	

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	-		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Освіта обдарованих і талановитих як галузь	6	

	наукових знань: сучасні концептуальні підходи		
2	Теоретико-методологічні підходи до вивчення природи обдарованості	4	
3	Сутність та структура обдарованості	4	
4	Методики ідентифікації обдарованих і талановитих на різних етапах навчання	4	
5	Створення середовища підтримки обдарованих і талановитих у межах загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів	4	
6	Диференціація навчання обдарованих і талановитих	4	
7	Психолого-педагогічний супровід обдарованих і талановитих дітей та молоді	4	
8	Забезпечення якості освіти обдарованих і талановитих на засадах рівності і справедливості	4	
9	Тенденції технологізації освіти обдарованих і талановитих	4	
10	Тенденції розвитку вищої освіти обдарованих і талановитих	4	
11	Освітня політика міжнародних організацій у сфері освіти обдарованих і талановитих	4	
	ІНДЗ	14	

9. Індивідуальні науково-дослідні завдання

1. Характеристика змістово-процесуальних особливостей освіти обдарованих і талановитих у США
2. Характеристика змістово-процесуальних особливостей освіти обдарованих і талановитих у Великій Британії.
3. Характеристика змістово-процесуальних особливостей освіти обдарованих і талановитих у Канаді.
4. Характеристика змістово-процесуальних особливостей освіти обдарованих і талановитих у Японії.
5. Характеристика змістово-процесуальних особливостей освіти обдарованих і талановитих у Німеччині.
6. Характеристика змістово-процесуальних особливостей освіти обдарованих і талановитих в Італії.
7. Характеристика змістово-процесуальних особливостей освіти обдарованих і талановитих у Польщі.
7. Характеристика змістово-процесуальних особливостей освіти обдарованих і талановитих у Франції.
8. Характеристика змістово-процесуальних особливостей освіти обдарованих і талановитих в Іспанії.
9. Характеристика змістово-процесуальних особливостей освіти обдарованих і талановитих у Швеції.
10. Характеристика змістово-процесуальних особливостей освіти обдарованих і талановитих в Україні.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль											Само ст.ро бота	Підс. конт роль	Сума
РОЗДІЛ 1			РОЗДІЛ 2				РОЗДІЛ 3						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	20	25	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			

T1, T2 ... T 9 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	
60 - 63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Антонова О.Є. Інноваційні технологічні підходи до роботи з обдарованою мооддю / О.Є. Антонова // Методологія наукової діяльності : навчальний посібник (Гриф МОН України) : Вид. 3-тє, перероб. / Д.В. Чернілевський, О.Є. Антонова, Л.В. Барановська та ін. / за заг. ред. проф. Д.В. Чернілевського. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2012. – С. 89–99.
2. Антонова О.Є. Обдарованість : досвід історичного та порівняльного аналізу : монографія. – Житомир : Житомир. держ. ун-т, 2005. – 456 с.

3. Бандура А. Теория социального научения / А. Бандура. – СПб. : Евразия, 2000. – 320 с.
4. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка : навчальний посібник. – К. : ДАКККіМ, 2008. – 291 с.
5. Вульфсон Б. Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века. – М. : Изд-во УРАО, 1999. – 208 с.
6. Галус О. М. Порівняльна педагогіка : [навч. посіб.] / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К. : Вища шк., 2006. – 215 с.
7. Матвієнко О. В. Стратегії розвитку середньої освіти в країнах Європейського Союзу : Монографія. К. : Ленвіт, 2005. – 381 с.
8. Локшина О. І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина XX – початок XXI ст.) : монографія / О. І. Локшина. – К. : Богданова А. М., 2009. – 404 с.
9. Практикум з порівняльної педагогіки : навч.-метод. посібник / укл. Сбруєва А. А., Бойченко М. А., Чистякова І. А. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – 92 с.
10. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / упоряд. І. М. Богданова, Н. І. Дідусь, З. Н. Курлянд, М. Ф. Ломонова та ін. – Одеса : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2000. – 164 с.
11. Сбруєва А. А. Глобальні та регіональні тенденції розвитку вищої освіти в умовах побудови суспільства знань / А. А. Сбруєва – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. – 80 с.
12. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка : навч. пос. / А. А. Сбруєва. – Суми : Університетська книга, 2013. – 300 с.
13. Сбруєва А. А. Тенденції реформування середньої освіти розвинених англomовних країн в контексті глобалізації (90-ті рр. XX – початок XXI ст.) : монографія / А. А. Сбруєва. – Суми : ВАТ «Сумська обласна друкарня»; Видавництво «Козацький вал», 2004. – 500 с.
14. Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти [колективна монографія] / [за заг. ред. А.А. Сбруєвої]. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2015. – 520 с.
15. Чепіль М. М. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / Марія Миронівна Чепіль. – К. : Академвидав, 2014. – 215 с.
16. Bloom B. Developing talent in young people / B. Bloom. – New York : Ballantine, 1985. – 572 p.
17. Colangelo N. Handbook of gifted education / N. Colangelo, G. Davis. – [2nd ed.]. – Boston : Allyn & Bacon, 1996. – 608 p.
18. Dabrowski K. Mental growth through positive disintegration / K. Dabrowski. – London : Gryf, 1970. – 184 p.
19. Gagne F. An imperative, but, alas, improbable consensus! (definition of giftedness) [Electronic resource] / F. Gagne // Roeper Review. The Roeper School. 2004. – High Beam Research. 6 Oct. 2010.– URL : <http://www.highbeam.com>.
20. Karnes F. Gifted children and legal issues : An update / F. Karnes, R. Marquardt. – Scottsdale, AZ : Great Potential Press, 2000. – 230 p.
21. Mendaglio S. Models of counseling gifted children, adolescents, and young adults / S. Mendaglio [ed.], J. Peterson. – Waco, TX : Prufrock Press, 2006. – 318 p.
22. Renzulli J. Schools for talent development: A practical plan for total school improvement / J. Renzulli. – Mansfield Center, CT : Creative Learning Press, 1994. – 379 p.
23. Rogers K. Re-forming gifted education: Matching the program to the child / K. Rogers. – Scottsdale, AZ : Great Potential Press, 2002. – 464 p.
24. Tannenbaum A. Gifted Children / A. Tannenbaum. – New York : MacMillan Publishing, 1983. – 527 p.

Література до навчального курсу

Базова

1. Авчіннікова Г. Д. Профільна диференціація навчання учнів старшої школи : монографія / Г. Д. Авчіннікова, І. О. Білецька. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2015. – 185 с.
1. Антонова О.Є. Застосування системного підходу у побудові моделі обдарованості / О.Є. Антонова // Професійна педагогічна освіта : системні дослідження : монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – С. 68–91.
2. Антонова О.Є. Інноваційні технологічні підходи до роботи з обдарованою мооддю / О.Є. Антонова // Методологія наукової діяльності : навчальний посібник (Гриф МОН України) : Вид. 3-тє, перероб. / Д.В. Чернілевський, О.Є. Антонова, Л.В. Барановська та ін. / за заг. ред. проф. Д.В. Чернілевського. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2012. – С. 89–99.
3. Антонова Е.Е. Методологические подходы к изучению проблемы одарённости / Е.Е. Антонова // Духовно-нравственные основы воспитания культурной элиты общества : коллективная монография / под ред. А.В. Роговой. – Чита : Забайкальский гос. ун-т, 2013. – С. 172–218.
4. Антонова О.Є. Обдарованість : досвід історичного та порівняльного аналізу : монографія. – Житомир : Житомир. держ. ун-т, 2005. – 456 с.
5. Антонова О.Є. Психолого-педагогічний супровід обдарованої дитини як реалізація особистісно-орієнтованого піходу / О.Є. Антонова // Професійна педагогічна освіта : особистісно орієнтований підхід : монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – С. 316–345.
6. Антонова О. Є. Теоретико-методологічні засади навчання обдарованих студентів у педагогічних університетах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / О. Є. Антонова. – К., 2008. – 44 с.
7. Бандура А. Теория социального научения / А. Бандура. – СПб. : Евразия, 2000. – 320 с.
8. Бобир О. В. Особистісні характеристики юнацтва з різними формами обдарованості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / О. В. Бобир. – Х., 2005. – 20 с.
9. Боришевський М. Дорога до себе: Від основ суб'єктності до вершин духовності : монографія / М. Боришевський. – К. : Академвидав, 2010. – 416 с.
10. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка : навчальний посібник. – К. : ДАКККіМ, 2008. – 291 с.
11. Вульфсон Б. Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века. – М. : Изд-во УРАО, 1999. – 208 с.
12. Гавеля О. М. Педагогічні умови художньо-творчого виховання обдарованої учнівської молоді у позанавчальний час : монографія / [О. М. Гавеля ; Держ. акад. кер. кадрів культури і мистец.]. – К. : ДАКККіМ, 2006. – 215 с.
13. Галус О. М. Порівняльна педагогіка : [навч. посіб.] / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К. : Вища шк., 2006. – 215 с.
14. Давидова Л. Про основні засади державної підтримки обдарованих дітей та молоді на Україні [Проект закону України] [Електронний ресурс] / Л. Давидова. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JD3FR00A.html

15. Декларація прав дитини Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй (20 листопада 1959 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.chl.kiev.ua/default.aspx?id=331>
16. Заболотна О. А. Альтернативна освіта дітей та молоді шкільного віку у країнах Європейського союзу : дис. докт. пед. наук : спец 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Оксана Адольфівна Заболотна. – Тернопіль, 2014. – 527 с.
17. Завгородня Н. М. Педагогічні умови соціалізації обдарованих учнів у навчально-виховному середовищі загальноосвітнього навчального закладу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / Н. М. Завгородня. – К., 2006. – 20 с.
18. Зазимко О. В. Психологічні основи ідентифікації технічної обдарованості в юнацькому віці : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / О. В. Зазимко. – К., 2003. – 23 с.
19. Коваленко В. М. Формування образного мислення в обдарованих школярів основної та старшої школи засобами художньої літератури : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання» / В. М. Коваленко. – К., 2004. – 20 с.
20. Конвенція ООН про права дитини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.unicef.org/ukraine/convention_small_final.pdf
21. Куліш Н. М. Розвиток самосвідомості обдарованих дітей у спільній діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Н. М. Куліш. – К., 2003. – 19 с.
22. Лавриченко Н. М. Педагогічні основи соціалізації учнівської молоді в країнах Західної Європи : автореф. дис. ... докт. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Н. М. Лавриченко. – Київ, 2006. – 40 с.
23. Локшина О. І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) : монографія / О. І. Локшина. – К. : Богданова А. М., 2009. – 404 с.
24. Любовецька І. Й. Психологічна організація взаємин учителів із обдарованими учнями : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / І. Й. Любовецька. – К., 2006. – 21 с.
25. Матвієнко О. В. Стратегії розвитку середньої освіти в країнах Європейського Союзу : Монографія. К. : Ленвіт, 2005. – 381 с.
26. Музика О. О. Мотивація творчої активності технічно обдарованих підлітків : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / О. О. Музика. – К., 2001. – 17 с.
27. Обдарована молодь України: оцінка сучасного стану та поширення перспективного досвіду роботи з обдарованою молоддю в регіонах України / С. О. Терепищій, О. Є. Антонова, Р. А. Науменко та ін. – К. : ВМГО «Союз обдарованої молоді», 2008. – 156 с.
28. Практикум з порівняльної педагогіки : навч.-метод. посібник / укл. Сбруєва А. А., Бойченко М. А., Чистякова І. А. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – 92 с.
29. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / упоряд. І. М. Богданова, Н. І. Дідусь, З. Н. Курлянд, М. Ф. Ломонова та ін. – Одеса : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2000. – 164 с.
30. Рудик Я. М. Організаційні форми надання вищими навчальними закладами додаткових освітніх послуг обдарованим студентам : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Я. М. Рудик. – К., 2006. – 20 с.
31. Сбруєва А. А. Глобальні та регіональні тенденції розвитку вищої освіти в умовах побудови суспільства знань / А. А. Сбруєва – Суми : СумДПУ

- ім. А. С. Макаренка, 2008. – 80 с.
32. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка : навч. пос. / А. А. Сбруєва. – Суми : Університетська книга, 2013. – 300 с.
 33. Сбруєва А. А. Тенденції реформування середньої освіти розвинених англomовних країн в контексті глобалізації (90-ті рр. ХХ – початок ХХІ ст.) : монографія / А. А. Сбруєва. – Суми : ВАТ «Сумська обласна друкарня»; Видавництво «Козацький вал», 2004. – 500 с.
 34. Світоглядний потенціал шкільної гуманітарної освіти в країнах ЄС та США / колективна монографія за ред. Н. М. Лавриченко. – К. : Педагогічна думка, 2014. – 198 с.
 35. Тадеєв П. О. Теорія і практика організації навчання обдарованих школярів у США (20-ті роки ХХ – початок ХХІ століття) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / П. О. Тадеєв. – Луганськ, 2012. – 40 с.
 36. Теличко Н. В. Організація навчання обдарованих молодших школярів у США : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Теличко Наталія Вікторівна. – Ужгород, 2005. – 220 с.
 37. Тесленко В. В. Педагогічна система розвитку творчої обдарованості школярів : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Тесленко Валентин Вікторович. – Луганськ, 2000. – 262 с.
 38. Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти [колективна монографія] / [за заг. ред. А.А. Сбруєвої]. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2015. – 520 с.
 39. Федоров М. П. Педагогічні умови підготовки студентів до роботи з обдарованими дітьми : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / М. П. Федоров. – Луганськ, 2000. – 19 с.
 40. Чепіль М. М. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / Марія Миронівна Чепіль. – К. : Академвидав, 2014. – 215 с.
 41. Bloom B. Developing talent in young people / B. Bloom. – New York : Ballantine, 1985. – 572 p.
 42. Colangelo N. Handbook of gifted education / N. Colangelo, G. Davis. – [2nd ed.]. – Boston : Allyn & Bacon, 1996. – 608 p.
 43. Dabrowski K. Mental growth through positive disintegration / K. Dabrowski. – London : Gryf, 1970. – 184 p.
 44. Gagne F. An imperative, but, alas, improbable consensus! (definition of giftedness) [Electronic resource] / F. Gagne // Roeper Review. The Roeper School. 2004. – High Beam Research. 6 Oct. 2010.– URL : <http://www.highbeam.com>.
 45. Karnes F. Gifted children and legal issues : An update / F. Karnes, R. Marquardt. – Scottsdale, AZ : Great Potential Press, 2000. – 230 p.
 46. Mendaglio S. Models of counseling gifted children, adolescents, and young adults / S. Mendaglio [ed.], J. Peterson. – Waco, TX : Prufrock Press, 2006. – 318 p.
 47. Renzulli J. Schools for talent development: A practical plan for total school improvement / J. Renzulli. – Mansfield Center, CT : Creative Learning Press, 1994. – 379 p.
 48. Rogers K. Re-forming gifted education: Matching the program to the child / K. Rogers. – Scottsdale, AZ : Great Potential Press, 2002. – 464 p.
 49. Tannenbaum A. Gifted Children / A. Tannenbaum. – New York : MacMillan Publishing, 1983. – 527 p.

Додаткова література

1. Антонова О.Є. Акмеологічний підхід до визначення сутності обдарованості / О.Є. Антонова // Проблеми освіти : зб. наук. праць. – Вип. 84. – Київ-Житомир, 2015. – С. 36–40.
2. Антонова О.Є. Врахування в навчанні особливостей обдарованої дитини як чинник підвищення якості знань учнів / О.Є. Антонова // Проблеми підвищення якості освіти у контексті Євроінтеграційних процесі : досвід, інновації, перспективи / за ред. О.А. Дубасенюк : зб. наук.-метод. праць. – Житомир : Вид-во ЖДУ, 2006. – С. 41–47.
3. Антонова О.Є. Досвід виховання і навчання обдарованої особистості у західній педагогіці / О.Є. Антонова // Нові технології навчання : наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і наук, молоді та спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. – Київ-Вінниця, 2014. – Вип. 83. – С. 32–44.
4. Антонова О.Є. Концептуальні підходи до виділення ознак креативності / О.Є. Антонова // Креативна педагогіка : наук.-метод. журнал / Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. – Вінниця, 2014. – Вип. 8. – С. 59–67.
5. Антонова О.Є. Обдарованість : сутність, структура, технології розвитку / О.Є. Антонова // Шляхи і методи забезпечення подальшого творчого зростання обдарованої молоді : наук.-метод. зб. / за заг. ред. І.І. Якухна, Л.В. Корінної. – Житомир : ЖОШПО, 2008. – С. 78–89.
6. Антонова О.Є. Основні напрями досліджень вітчизняних дослідників з проблеми обдарованості / О.Є. Антонова // Креативна педагогіка : наук.-метод. журнал / Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. – Київ-Вінниця, 2015. – Вип. 10. – С. 37–46.
7. Антонова О.Є. Проблема розвитку обдарованої особистості в Україні і світі : сучасний стан і перспективи / О.Є. Антонова // Нові технології навчання : наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і наук, молоді та спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. – Київ-Вінниця, 2012. – Вип. 73. – С. 8–15.
8. Антонова О.Є. Теоретико-методологічні підходи до вивчення природи обдарованості / О.Є. Антонова // Педагогічний процес : теорія і практика : зб. наук. праць. – К. : Вид-во «Міленіум», 2006. – Вип. 1. – С. 7–17.
9. Антонова О.Є. Теоретичні та практичні умови створення науково-педагогічного супроводу обдарованої особистості в Україні / О.Є. Антонова // Spółeczeństwo i edukacja : Międzynarodowe Studia Humanistyczne. – 2012. – № 2. – S. 386–399.
10. Бевз О. П. Педагогічна підтримка особистісного саморозвитку обдарованих підлітків: досвід США : навчально-методичний посібник / О. П. Бевз. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2012. – 158 с.
11. Бевз О. П. До питання про підтримку і розвиток обдарованості в освіті США / О. П. Бевз // Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». – Черкаси : Вид. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. – Вип. 126. – С. 14–18.
12. Бевз О. П. Гуманістична педагогіка і психологія як основа підтримки саморозвиваючої особистості в освіті США / О. П. Бевз // Педагогіка і психологія. – 2006. – № 6. – С. 107–114.
13. Бевз О. П. Організаційно-правове забезпечення педагогічної підтримки обдарованих підлітків в освіті США / О. П. Бевз // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : зб. наук. праць / [ред. кол. : Побірченко Н.С. (гол. ред.) та ін.]. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2011. – Вип. 39. – Ч. 1. – С. 239–247.
14. Бевз О. П. Питання дитячої обдарованості в американській системі шкільної освіти / О. П. Бевз // Рідна школа. – 2006. – №7. – С. 78–80.

15. Бевз О. П. Проблема педагогічної підтримки особистісного саморозвитку дитини у сфері виховання / О. П. Бевз // зб. наук. праць. – Ч. II. – К. : Міленіум, 2005. – С. 16–23.
16. Бевз О. П. Психолого-педагогічна підтримка обдарованих підлітків у школах США / О. П. Бевз // Порівняльно-педагогічні студії. – Умань, 2011. – № 1(7). – С. 73–80.
17. Бевз О. П. Саморозвиток підлітка в особистісно зорієнтованому навчально-виховному процесі / О. П. Бевз // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : зб. наук. праць / [ред. кол. : Побірченко Н. С. (гол. ред.) та ін.]. – К. : Міленіум, 2005. – Вип. 11. – С. 140–146.
18. Бойченко М. А. Вимоги до вчителів, які працюють із обдарованими учнями у загальноосвітніх школах США, Канади та Великої Британії / М. А. Бойченко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол. : Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. – Запоріжжя : КПУ, 2015. – Вип. 45 (98). – С. 313–321.
19. Бойченко М. А. Діяльність Європейської мережі підтримки таланту : процесуальний аспект / М. А. Бойченко // Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка : зб. наук. праць. Вип. 26 / Глухівський НПУ ім. О. Довженка ; редкол. : О.І. Курок (відп. ред.) [та ін.]. – Глухів : РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка, 2014. – (Серія : Педагогічні науки ; вип. 26). – С. 15–20.
20. Бойченко М. А. Діяльність міжнародних організацій у сфері освіти обдарованих і талановитих школярів / М. А. Бойченко // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. – 2015. – № 5 (49). – С. 33–40.
21. Бойченко М. А. Зарубіжний досвід управління талантами у вищому навчальному закладі: витоки й сучасність / М. А. Бойченко // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. – 2015. – № 7(51). – С. 433–443.
22. Бойченко М. А. Літні навчальні програми як форма педагогічної підтримки обдарованих школярів у США, Канаді та Великій Британії / М. А. Бойченко // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб. наук. пр. / за ред. проф. А. Л. Ситченка. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського. – 2016. – № 1 (52). – С. 312–316.
23. Бойченко М. А. Менторство як форма підтримки обдарованих і талановитих у країнах ЄС та США / М. А. Бойченко // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. – 2014. – № 7 (41). – С. 3–9.
24. Бойченко М. А. Організація навчання обдарованих учнів у розширених школах Великої Британії / М. А. Бойченко // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. – 2014. – № 10 (44). – С. 166–173.
25. Бойченко М. А. Організація програм телементорства для обдарованих і талановитих у розвинених англomовних країнах / М. А. Бойченко // Людинознавчі студії : зб. наук. пр. Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Педагогіка». – 2015. – Вип. 31. – С. 48–57.
26. Бойченко М. Особливості ідентифікації обдарованих школярів у загальноосвітніх навчальних закладах: американський досвід / М. Бойченко // Людинознавчі студії : зб. наук. пр. Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Педагогіка». – 2016. – Вип. 2/34. – С. 14–19.
27. Бойченко М. А. Програми професійної підготовки майбутніх учителів до роботи з обдарованими і талановитими школярами в університетах США, Канади та Великої Британії / М. А. Бойченко // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. – 2015. – № 1 (45). – С. 10–17.

28. Бойченко М. А. Розвиток мотивації до навчання обдарованих учнів у США, Канаді та Великій Британії : теоретичний та практичний аспекти / М. А. Бойченко // Навчання і виховання обдарованої дитини : теорія та практика : збірник наукових праць / В. В. Камишин (головний редактор) та інші. – Вип. 15. – К. : Інститут обдарованої дитини, 2015. – С. 35–41.
29. Колосова Н. М. Сутність і зміст педагогічної підтримки дітей дошкільного віку / Н. М. Колосова // Зб. наук. пр. Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини [гол. ред. : Мартинюк М. Т.]. – Умань : ПП Жовтий, 2010. – Ч. 4. – С. 115–121.
30. Михайлюк Л.М. Обдарована дитина у системі державної освіти Франції / Л.М. Михайлюк // Обдарована дитина. – 2005. – № 6. – С. 30–34.
31. Сбруєва А.А. Трансформація місії університету в умовах суспільства знань // Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти : монографія / за ред. А.А. Сбруєвої. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. – С. 72 – 84.
32. Сбруєва А.А. Проблема взаємозв'язку навчальної та наукової діяльності вищої школи: аналіз зарубіжних досліджень / А.А. Сбруєва // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. - № 7 (41), – С.28-40. Режим доступу:<http://www.pedscience.inf.ua/>
33. Сбруєва А.А. Стратегії інтеграції освітньої та наукової діяльності університету / А.А. Сбруєва // Порівняльно-педагогічні студії. – 2015. - № 3(25). – С. 25-39. Режим доступу: [http:// http://journals.urau.ua/index.php/2306-5532](http://http://journals.urau.ua/index.php/2306-5532)
34. Сбруєва А.А. Болонський процес: виміри змін/ А.А. Сбруєва // Змістові інновації у магістерській підготовці соціальних педагогів [колективна монографія] / [за заг. ред. А.А. Сбруєвої та О.М. Полякової]. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2013. – С.236-261.
35. Сбруєва А.А. Дослідно-орієнтоване навчання в університетах розвинених країн / А.А. Сбруєва // Теоретичні та методичні засади магістерської підготовки викладача вищої школи : [Монографія] / [за заг. ред. проф. А.А. Сбруєвої та проф. О.Г. Козлової]. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2014. – с.334-362.
36. Сбруєва А.А. Освіта обдарованих і талановитих: організаційні засади та тенденції розвитку міжнародного співробітництва / А.А. Сбруєва // Педагогічні науки, теорія, історія, інноваційні технології. – 2013. – № 8 (34). – С. 14-26. Режим доступу:<http://www.pedscience.inf.ua/>
37. Сорока Г. Забезпечення педагогічної підтримки розвитку дитини : від творчої самореалізації до особистісного становлення / Г. Сорока // Управління школою. – 2003. – № 6 (18) – С. 8–11.
38. Столяренко О. Педагогічна підтримка в особистісно зорієнтованій парадигмі виховання / О. Столяренко // Рідна школа. – 2004. – № 5. – С. 10–13.
39. Boichenko M. Talent management programmes at British, American and Canadian Universities : comparative study / M. Boichenko // Порівняльна професійна педагогіка : наук. журнал / голов. ред. Н. М. Бідюк. – К. – Хмельницький : ХНУ, 2015. – С. 68–72.
25. Boichenko M. The notion of "giftedness" in Ukrainian pedagogical discourse / M. Boichenko // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, III (20), Issue : 40, 2015. – P. 6–9.
40. Boichenko M. The use of ICT in the process of pedagogical support of gifted school children : Ukrainian and foreign experience / M. Boichenko // Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky. – 2016. – № 2. – P. 9–11.

13. Інформаційні ресурси

1. Інформаційний сайт Всесвітньої ради сприяння освіті обдарованих та талановитих дітей (World Council for Gifted and Talented Children – WCGTC) <https://www.world-gifted.org/>
2. Інформаційний сайт Європейської ради з високих здібностей (European Council for High Ability – ECHA) <http://www.echa.info/>
3. Інформаційний сайт Національної асоціації обдарованих дітей, США (National Association for Gifted Children (NAGC) <http://www.nagc.org/>
4. Інформація про системи освіти країн – членів ЄС на сайті інформаційної мережі EURYDICE :
<http://www.eurydice.org/portal/page/portal/eurydice/EuryCountry>.
5. Інформація про системи освіти країн – членів Міжнародного бюро освіти ЮНЕСКО на сайті інформаційної мережі ІВЕ :
<http://www.ibe.unesco.org/countries/countrydossiers.htm>.
6. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України
<http://www.mon.gov.ua>.
7. Офіційний сайт Інституту обдарованої дитини НАПН України
<http://iod.gov.ua/events.php>